

sorát, egymás után fogják el a Gárda tagjait. Olyeg *Ninával*, Szerjózkska *Vályával* szöki a városból a front felé. Hogy könnyebben szökhessenek át az arcvonalon, szétválnak. Olyeg lebukik, a két leány, Nina és Válya is a németek kezére kerül. Szerjózkska eléri a szovjet-csapatokat, de egy visszavonulásnál megsebesül a karján s amikor visszatér a szülői házba, őt is elfogják. Kosevojt, Sevčovát a szokásos kínzások után agyonlövik, a többieket egyenként a bánya tárnájába dobják s nehogy valaki életben maradjon közülük, két csillét zúdítottak utánuk. Az aknából még napokon át fel-felcsuklott a halálhörgés.

Alexandr Fagyejev egy favágó korán árvaságra jutott fia, aki 14 éves koráig a szibériai őserdőben élt. Éveinek számából még nem futotta 17-re, amikor a bolsevik forradalom zászlója alá szegődött. Belépett a partizánok közé, harcolt a japán imperialisták és *Kolcsak* fehér kozákjai ellen.

Életének ezek a drámaj mozzanatai sok mindent megmagyaráznak. Megmagyarázzák nemcsak témaválasztó kedvtelését, hanem írói magatartásának megalkuvás-nélküliségét is. Másik, szintén nagy és izgalmas műve a „Tizenkilencen” című éppen úgy partizánregény, mint a szokásosnál szándékoltabb részletességgel most ismertetett, még az előbbinél is kiemelkedőbb alkotása.

Partizánjai, a fiatalok is tetőtől-talpig elszánt férfiak, a forradalmi gondolat olthatatlan hitével és semmi akadály elől vissza nem torpanó szolgálatával. Törletlen és törhetetlen meggyőződésük, hogy a közösség érdekeiért vívott küzdelmeik még haláluk árán is a végső győzelem gyümölcsét fogják megérlelni. Fagyejev a legemberibb őszinteséggel és a legőszintébb emberséggel mindig a lényeges dolgokat, a döntő fontosságúakat írja és mondja. Az Ifjú Gárda gyerekiejű, de férfiszívű partizánjai a kollektívum hűséges hitvallói és hősi hordozói.

Az orosz irodalom klasszikus regényírói hagyományait már a cári uralom alatt is kimagaslott és a Szovjetunióba is átvéve *Gorkij* közvetítette a tanácsköztársasági regényírás máris patinás mesterei felé, akik közül *Solochov* mellett Fagyejev a legjelentékenyebb, a legsokrétűbb és a legtöbbérde-
mübb.

Realizmusának valósága szinte már-már több, mint a történelmi valóság,

maga a *rejtőző* valóság. Ez a rejtőző valóság az Ifjú Gárda egytől-egyig vértanúhalálra ítélt fiataljaiban nemcsak a krasznodoni diákiúk és diáklányok egyéni sorsát rajzolja meg, hanem — típus teremtve — a Szovjetunió egész ifjúságának közös érzését, közös gondolatát, közös akaratát, közös lendületét, közös társadalmi és politikai szemléletét, közös forradalmi elszántságát örökíti meg.

Szinte csalhatatlanul tudjuk és látjuk, hogy nem fellejjáró képzelettel kiagyalt regényt álmodunk, hanem véres pecsétekkel meghitelesített történelmet élünk át.

Fagyejev megrázó és felemelő regényének dinamikus erejű stílusát *Madarász Emil* lüktető elevenséggel tolmácsolta.

MÁRKY IMRE.

TRÓCSÁNYI ZOLTÁN: AZ OROSZ IRODALOM KINCSESHÁZA. (Athe-naeum.)

Az októberi nagy szocialista forradalom 30. évfordulójára állította össze Trócsányi Zoltán, a budapesti Orosz Intézet vezetője ezt a hatalmas 500 oldalas kötetet, amely az európai irodalom Kincsesháza sorozatban van hivatva, bepillantást adni az orosz és a szovjet irodalomba. A nagy orosz irodalomnak, amely csupán a 19. sz. folyamán 10 nagy európai hírt írt adott, kevés az 500 oldal és a szerkesztő Trócsányi elé a bőségből való válogatás kényes feladata hárult.

Egy irodalmi mutátványgyűjtemény szerkesztése mindig nehéz feladatot ró az összeállítóra, mert többféle szempontnak szolgálhat. Nézheti a társadalmi hivatástudatot, a szépség szolgálatát, a művészi szórakoztatás ügyességét vagy az újtőkészséget a kiválasztás vezérfonalaként, egyéni felfogásának megfelelően és illetéken nyomja rá minden szerkesztő sajátos beállítottságának bélyegét gyűjteményére.

Aki az orosz irodalommal foglalkozik, annak nem lehet a 18. sz. előtti irodalom a maga egyházi alárendeltségében és feudalizmus-tiszteletében kiválasztott tárgya, sem a 19. sz.-beli belletrisztika a l'art pour l'art területe, hanem az a sajtáságosan emberi, patriotisztikus és haladó irodalom, amely Puskinnal és Gogoly-jal indul meg és mind a mai napig mint a klasszikus orosz irodalom öröksége, benne él a szovjetirodalomban. A sötét és tépelődő

Dosztojevszkij, a parasztért rajongó Tolsztoj, a proletárfilozófus Csernevicskij, a nagy publicista Herzen, az összedülő nemesi élet festője, Turgenyev, a parasztdemokrata Nyekraszov stb., stb. írói világát kell hoznia az „igazi” orosz gyűjteménynek, kiegészítve a szovjet írók realista műveiből vett részletekkel, amelyben a szocialista világ születése és élete tükröződik vissza.

Trócsányi Zoltán összeállításában igyekszik ennek a feladatnak eleget tenni, de ugyanakkor a szép („a rózsza ismét önmagáért lett szép”) elve is praedilectiójának választó vize. Gyűjteményének $\frac{1}{5}$ részét szenteli a régi irodalomnak, $\frac{3}{5}$ részét a 19. századnak és $\frac{1}{5}$ részét a szovjetirodalomnak. Sok a magyar közönség számára ismeretlen költő műve került be a gyűjteménybe, viszont sok olyan részlet maradt ki, amelyet szívesen láttunk volna ebben a kötetben. Kár, hogy az ügyes életrajzi részeket nem kíséri mindenütt a nevezetes művek felsorolása.

FÁKDY JÁNOS

MAJAKOVSZKIJ VLADIMIR: VÁLOGATOTT VERSEI. (Parnasszus.)

A teljes Majakovszkij-kiadás kilenc kötetnyi. Magyar nyelven Leninről szóló eposza és „Hogyan kell verset írni” c. tanulmánya után az elszórtan publikált és újonnan fordított versekből összeállított, 42 verset magában foglaló versgyűjtemény jelent meg: hírhezül abból a nagy alkotásgyűjteményből, amely Majakovszkij lírai hagyatéka. Ha egybevetjük ezt a válogatott versgyűjteményt, a szovjet egykötetes, *negyedik*, 400 oldalas *népszerű*, eredeti plakátversekkel illusztrált kiadással, akkor vékonypénzű számunkra ez a kiadás, de ha visszanezünk a múltba és 30 év ürét látjuk, mikor még névről sem ismerték Majakovszkijt, akkor elismerjük műfordítóink (Békés István, Devecseri Gábor, Franyi Zoltán, Gábor Andor, Gáspár Endre, Hegedűs Géza, Hidas Antal, Kárdos László, Képes Géza, Szabó Lőrinc) munkáját Majakovszkij-kiadásunk megteremtésével. 42 vers egy maroknyi Majakovszkij sokrétű költői tevékenységképből, de mégis az első hírhező a nagy szovjet költő életművéről a magyar közönség számára. A kötet első sorban nem a forradalom előtti, tehát a futurista költőt mutatja be, hanem a szovjetrealista Majakovszkijt. Itt ugyan meg kell jegyeznünk, hogy Oroszország-

ban a futurizmusnak nem az az értelme mint Nyugatban, ahol elsősorban Marinetti és társai kultúraellenes tendenciájának, a polgári élet petyhüdt formáival szemben a háború éltetésének kifejezője. Az orosz futurizmus szintén támadás a polgári társadalmi világ ellen, de egy új, reális, emberhez méltó és nem-romboló világ megteremtése végett. Az orosz futurizmus a szétmálló burzsoázia életfelfogását rohamozza meg: ezért öltözik a bontott formák köntösébe, de ez a költészeti irány a forradalom győztes kivívásával a ráhatás eszközévé válik. Az új időt, amely az országgépítés kora, új formában akarja szolgálni Majakovszkij, aki szerint minden nagy költő új poétikát alkot magának. Majakovszkij megteremtí a sokhangsúlyos lépcsőzetes versformát, a mondanivaló fontosságának optikai alátámasztását,

„Használj ki minden eszközt, szert,

több munkát teljesíts!

Mert így hagyta dolgoznunk Iljics”,

ahol a formai tágulás, a ritmikai tagoltság és az értelmi fontosság egybekapcsolódnak. Így teremti meg Majakovszkij a plakátverset, plakát kísérő szöveggel, amelyet Majakovszkij rajzolt és írt az orosz Távirati Iroda kirakatai számára; ezernél több plakát kézzel festve. De nemcsak a külső formákat gyúrta át Majakovszkij, hanem a versírás stílárís oldalát is, mert belevitte a versebe a helyzet-követelte „vulgáris” szavakat, az utca, az ipar és a politika szavait, megújította merészen a szintaxist. De ez mind csak a formális rész művészetében, amely csak következménye a témaváltozásnak és a célkitűzésnek, mert Majakovszkij forradalom utáni költészetében magát poéta-agitátornak vallja, költőnek, aki a témegre hatni akar. Míg a forradalom előtt azt írja: „mindenkéért sírva fakadok” t. i. szenvedésük láttán, így Október után a szocialista ember és a szocialista élet lesz Majakovszkij tematikája és ez követelte a formai változtatást, a hallatlan újítást.